

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Oboer/10/2022
Identifikačné číslo spisu: 7998895431
Dátum vydania rozhodnutia: 10.10.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Hullová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:7998895431.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Hullovej a členiek senátu JUDr. Miroslavy Janečkovej a JUDr. Eriky Čanádyovej v exekučnej veci oprávnenej obchodnej spoločnosti S.O.A., s.r.o. Kračúnovce v likvidácii, Kračúnovce 97, IČO: 31 722 539, proti povinnému R. C., narodenému XX. A. XXXX, ktorý zomrel X. A. XXXX, naposledy bytom v Z., K. XX, o vymoženie 1 048,39 eura s príslušenstvom, o dovolaní povereného súdneho exekútora Ing. JUDr. Karola Mihala, Košice, Moyzesova 34 proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 5CoE/200/2013-29 z 30. mája 2014, takto

rozhodol:

I. Dovolacie konanie z a s t a v u j e.

II. Súdnemu exekútorovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trebišov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením č. k. Er/1999/1998-9 z 23. septembra 2013 exekúciu proti povinnému vyhlásil za neprípustnú a zároveň zastavil podľa § 57 ods. 1 písm. g) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení účinnom do 31. januára 2002 (ďalej len „Exekučný poriadok“). Rozhodol tak na základe zistenia, že povinný dňa 8. júla 2011 zomrel, pričom dedičské konanie bolo zastavené pre nemajetnosť poručiteľa. Zdôraznil, že na predmetné exekučné konanie, ktoré sa začalo podaním návrhu na vykonanie exekúcie na exekútorskom úrade dňa 1. júna 1998, nemožno vzťahovať dôvod zastavenia exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. h) Exekučného poriadku (majetok povinného nestačí ani na úhradu trov exekúcie), pretože tento dôvod zastavenia exekúcie bol zavedený až novelou Exekučného poriadku, účinnou od 1. februára 2002 a podľa prechodného ustanovenia § 235 ods. 2 platí, že exekučné konania začaté do 1. februára 2002 sa dokončia podľa doterajších predpisov. Nemajetnosť povinného však možno chápať ako okolnosť, ktorá bráni vymáhateľnosti pohľadávky a spadá pod dôvod zastavenia exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku.

2. O trovách exekúcie súd prvej inštancie rozhodol tak, že súdnemu exekútorovi náhradu trov exekúcie nepriznal, čo odôvodnil tým, že zo zásady, podľa ktorej trovy exekúcie uhrádza povinný (§ 197 Exekučného poriadku), existuje výnimka upravená v ustanovení § 203 Exekučného poriadku, podľa ktorého môže súd náhradu trov exekúcie uložiť oprávnenému. Použitie tohto ustanovenia však prichádza do úvahy len vtedy, ak existuje zavinenie oprávneného, spočívajúce v opomenutí náležitej opatrnosti pri predvídaní dôvodu zastavenia exekúcie. Keďže k zastaveniu exekúcie došlo z dôvodu jej neprípustnosti spôsobenej stratou spôsobilosti povinného byť účastníkom konania a jeho nemajetnosťou, oprávnená ani pri vynaložení náležitej opatrnosti nemohla predvídať, že k zastaveniu exekúcie dôjde z tohto dôvodu. Za situácie, keď povinný nemôže znášať trovy exekúcie, lebo ako právny subjekt neexistuje a oprávnenej ich náhradu nemožno uložiť, keďže nie sú splnené predpoklady ustanovenia § 203 Exekučného poriadku (v znení účinnom do 31. januára 2002), súdu prvej inštancie neostalo iné, len náhradu trov exekúcie exekútorovi nepriznať. V danej veci nebolo možné použiť ustanovenie § 203 ods. 2 Exekučného poriadku (ak sa exekúcia zastaví z dôvodu, že majetok povinného nestačí ani na úhradu trov exekúcie, znáša ich oprávnený), pretože toto ustanovenie nadobudlo účinnosť až 1. februára 2002, teda po začatí predmetnej exekúcie (§ 235 ods. 2 Exekučného poriadku).

3. Proti výroku o nepriznaní náhrady trov exekúcie podal poverený súdny exekútor Ing. JUDr. Karol Mihal (ďalej aj „exekútor“) odvolanie, o ktorom Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozhodol uznesením č. k. 5CoE/200/2013-29 z 30. mája 2014 tak, že napadnutý výrok ako vecne správny potvrdil podľa § 219 ods. 1, ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 31. decembra 2014 (ďalej aj „OSP“). V súvislosti s dôvodom, pre ktorý bola predmetná exekúcia zastavená, odvolací súd uviedol, že aj keby možnosť zastavenia exekúcie z dôvodu, že majetok povinného nestačí ani na úhradu trov exekúcie, bola v exekučnom poriadku upravená už v čase, keď sa začalo exekučné konanie, nebolo by možné ju aplikovať, pretože predpokladom zastavenia exekúcie z uvedeného dôvodu je skutočnosť, že povinný v čase rozhodovania súdu existuje, ale je nemajetný. Aj v exekučnom konaní súd v prvom rade skúma podmienky konania a ak zistí, že nie je splnená taká podmienka konania, ktorej nedostatok nemožno odstrániť, exekučné konanie (exekúciu) bez ďalšieho zastaví. Skutočnosť, že povinný bol nemajetný, mala podľa názoru odvolacieho súdu právny význam iba pokým žil, následne už bolo rozhodujúce iba to, že povinný nemal právnu subjektivitu a procesnú spôsobilosť. Odvolací súd konštatoval správnosť úvahy súdu prvej inštancie, podľa ktorej oprávnená pri podaní návrhu na vykonanie exekúcie nemohla ani pri náležitej starostlivosti predvídať, že pohľadávka sa v dôsledku smrti povinného stane nevymožiteľná. Súd prvej inštancie preto rozhodol správne, keď oprávnenej neuložil povinnosť nahradiť exekútorovi trovy exekúcie. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol s poukazom na ustanovenia § 224 ods. 1, § 142 ods. 1 a § 155 ods. 1 OSP tak, že exekútor, ktorý v odvolacom konaní nemal úspech, nemá právo na náhradu trov a oprávnená si žiadne trovy neuplatnila, preto jej odvolací súd náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

4. Uznesenie odvolacieho súdu napadol exekútor dovolaním, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 237 písm. f) OSP. Namietal, že odvolací súd sa nezaoberal jeho odvolacou námietkou, podľa ktorej mali súdy aj v exekučných konaniach začatých pred 1. februárom 2002, s použitím analógie procesného práva, zastavovať exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. h) Exekučného poriadku a trovami exekúcie zaviazat' oprávneného v zmysle § 203 ods. 2 vety prvej Exekučného poriadku (viď rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5MCdo/21/2011, sp. zn. 3MCdo/16/2011, sp. zn. 6MCdo/9/2002 a iné). Odvolací súd podľa názoru exekútora (ďalej aj „dovolateľ“) nerešpektoval ani konštantnú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v druhovo rovnakej veci (uznesenie sp. zn. 7MCdo/5/2011 z 13. mája 2011), podľa ktorej po smrti povinného (fyzickej osoby) treba skúmať jeho majetkové pomery a až po zistení, že povinný nezanechal žiadny majetok, a teda v exekúcii nemožno pokračovať s jeho dedičmi, nastane situácia, kedy je potrebné exekučné konanie zastaviť. Odvolací súd rovnako neakceptoval nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 272/08-35 z 22. októbra 2008, ktorým tento v druhovo rovnakej veci zrušil uznesenie odvolacieho súdu s odôvodnením, že zastavením exekúcie pre neprípustnosť z dôvodu, že povinný zomrel, bolo rozhodnuté predčasne, pretože v danom prípade vždy prichádza do úvahy inštitút univerzálnej sukcesie, teda skúmanie, či sa bude v exekúcii pokračovať s dedičmi alebo sa exekúcia zastaví pre nemajetnosť

dedičov, ktorí nezdedili od povinného žiadny majetok. Dovolateľ nesúhlasil ani s právnym posúdením veci odvolacím súdom, ktorý konštatoval, že ak v priebehu exekúcie zomrie povinný bez právneho nástupcu (neakceptovaná univerzálna sukcesia), čo nemohol oprávnený pri podaní návrhu na vykonanie exekúcie predpokladať, tak nemožno uložiť povinnosť zaplatiť trovy exekúcie oprávnenému. Z uvedeného podľa názoru dovolateľa vyplýva, že exekútor má smolu, ak povinný (fyzická osoba) zomrie (aj bez zistenia, či na jeho miesto nenastupujú dedičia), lebo exekúciu vykonal zo svojho majetku a oprávnený takúto skutočnosť (smrť povinného) nemohol predvídať (poznámka: ale ani exekútor). Z uvedených dôvodov dovolateľ žiadal napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

5. Zo spisu vyplýva, že dovolanie exekútora bolo podané 28. júla 2014. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky bola vec predložená na rozhodnutie až 19. septembra 2022. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „Civilný sporový poriadok“ alebo „CSP“), ktorý v ustanovení § 473 zrušil zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 CSP, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované (§ 470 ods. 2 CSP). Konanie začaté do 30. júna 2016 na vecne, miestne, kauzálne a funkčne príslušnom súde podľa predpisov účinných do 30. júna 2016 dokončí súd, na ktorom sa konanie začalo (§ 470 ods. 4 CSP).

6. S účinnosťou od 1. júla 2016 bol tiež novelizovaný Exekučný poriadok (zákonom č. 125/2016 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov), keď za § 9 boli vložené nové § 9a a § 9b, ktoré upravujú použitie ustanovení Civilného sporového poriadku v exekučnom konaní. Podľa § 9a ods. 1 Exekučného poriadku, ak to povaha vecí nevyklučuje, v konaní podľa tohto zákona sa primerane použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku. Podľa § 9a ods. 4 Exekučného poriadku, na účely tohto zákona sa pojmy strana a spor vykladajú ako účastník konania a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy vecí nevyplýva inak.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd funkčne príslušný na dokončenie predmetného dovolacieho konania (ďalej aj „dovolací súd“), ktoré sa na začalo do 30. júna 2016 (§ 470 ods. 4 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) najskôr skúmal, či sú splnené podmienky, za ktorých môže vo veci konať (§ 161 v spojení s § 438 ods. 1 CSP).

8. Podľa § 161 ods. 1 CSP, ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len „procesné podmienky“). Podľa odseku 2, ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

9. Podľa § 61 CSP, procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva.

10. Procesná subjektivita je jednou zo základných procesných podmienok. Rozumie sa ňou spôsobilosť mať procesné práva a povinnosti, ktoré zákon účastníkovi konania priznáva. Civilný sporový poriadok v ustanovení § 61 odkazuje na hmotné právo, preto procesnoprávna subjektivita splyva so subjektivitou hmotnoprávnou. Otázkou hmotnoprávnej subjektivity rieši zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) a v prípade obchodných spoločností aj zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OBZ“).

11. Už v konaní pred súdom prvej inštancie bola konštatovaná strata procesnej subjektivity povinného R. C., ktorý zomrel dňa X. A. XXXX, ako vyplýva z uznesenia Okresného súdu Michalovce sp. zn. 12D/96/2011, Dnot 168/2011 z 15. novembra 2011, ktoré je súčasťou exekútorského spisu. Na predmetnom uznesení, ktorým Okresný súd Michalovce dedičské konanie zastavil pre nemajetnosť poručiteľa podľa § 175h ods. 1 OSP, je vyznačená doložka právoplatnosti s dátumom 10. decembra 2011. Rozhodnutie súdu prvej inštancie o vyhlásení exekúcie za neprípustnú a jej zastavení zo dňa 23. septembra 2013 tak nemožno považovať za predčasné v zmysle záverov nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 272/08-35 z 22. októbra 2008. V odôvodnení predmetného dedičského rozhodnutia sa uvádza, že výsluchom osoby znalej osobných a majetkových pomerov poručiteľa bolo

zistené, že poručiteľ nezanechal žiadny majetok. Názor súdov oboch inštancií, že povinný zomrel bez právneho nástupcu, je preto správny. Podľa výsledkov dedičského konania, ktoré bolo v čase rozhodovania súdu prvej inštancie o zastavení exekúcie právoplatne skončené, totiž povinný nezanechal žiadny majetok, ktorý by mohli jeho prípadní dedičia zdediť, preto nemohlo dôjsť ani k univerzálnej sukcesii dedičov do jeho práv a povinností účastníka exekučného konania, ako sa mylne domnieva dovolateľ. Podľa § 470 OZ, dedič zodpovedá do výšky ceny nadobudnutého dedičstva za primerané náklady spojené s pohrebom poručiteľa a za poručiťelove dlhy, ktoré na neho prešli poručiťelovou smrťou. Ak je viac dedičov, zodpovedajú za náklady poručiťelovho pohrebu a za dlhy podľa pomeru toho, čo z dedičstva nadobudli, k celému dedičstvu.

12. Podľa § 68 ods. 1 OBZ obchodná spoločnosť zaniká ku dňu výmazu z obchodného registra, ak tento zákon neustanovuje inak.

13. Spis bol dovolaciemu súdu predložený spolu s výpisom z obchodného registra Okresného súdu Prešov oddiel: Sro, vložka číslo 2836/P, z ktorého vyplýva, že oprávnená obchodná spoločnosť S.O.A., s.r.o. Kračúnovce v likvidácii bola dňa 19. mája 2021 ex offio vymazaná z obchodného registra, v dôsledku rozhodnutia konkurzného súdu o zastavení konkurzného konania pre nedostatok majetku dlžníka. Pri tomto spôsobe obchodná spoločnosť zaniká bez právneho nástupcu.

14. Podľa § 64 CSP, ak strana zanikne počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončilo, súd rozhodne, že v konaní pokračuje s jej právnym nástupcom. Ak právneho nástupcu niet, súd konanie zastaví.

15. Keďže v štádiu dovolacieho konania už neexistuje oprávnená ani povinný a v konaní nemožno pokračovať s ich právnymi nástupcami, lebo žiadni nie sú, dovolací súd podľa § 64 druhej vety CSP konanie o dovolaní exekútora zastavil.

16. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (451 ods. 3 veta druhá CSP).

17. Rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.